

Αξιολόγηση του Προγράμματος Εκπαίδευσης Επιμορφωτών Β' Επιπέδου Τ.Π.Ε. στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης (Π.Α.Κ.Ε.). Η περίπτωση της Συστάδας των Ξένων Γλωσσών

Evaluation of the Trainers' Training Programme of ICT B' level at the University Training Centres (P.A.K.E.). The case of the Foreign Language Group

Φωτούλα Κατσούλου, 3ο Γυμνάσιο Τρίπολης, Εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας, Μ.Α. Εκπαιδευτικής Ηγεσίας & Πολιτικής, ΑΠΚΥ, fotkatsoulou@yahoo.gr

Fotoula Katsoulou, 3rd Junior High of Tripolis, English Teacher, M.A. in Educational Leadership & Politics, UOC, fotkatsoulou@yahoo.gr

Abstract: The purpose of this paper is to present the results of the evaluation of the training programme of the B' Level Educators' on ICT at the University Training Centres of the Foreign Languages Teachers' group, which took place during the first seven months of 2019 through the mixed training model. First, the organisational framework, the content, the planning and the implementation of the programme are presented. An online questionnaire was chosen as means of collecting data. Its dimensions were the investigation of the trainees' opinions on the training contribution on their educational work, the use of practices of the mixed training model and their application perspectives by the future educators. The results indicate the positive evaluation of the programme and the accomplishment of the initial expectations-goals. The negative elements found were the intensive pace of the courses and the massive load of the training material. Finally, proposals are being noted to be used in planning future training programmes.

Keywords: B' Level ICT Training, training programme evaluation, Foreign Language Teachers' group

Περίληψη: Η παρούσα εργασία σκοπό έχει την παρουσίαση των αποτελεσμάτων έρευνας για την αποτίμηση του προγράμματος της Εκπαίδευσης Επιμορφωτών Β' Επιπέδου Τ.Π.Ε. στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης της Συστάδας των Ξένων Γλωσσών, που υλοποιήθηκε το πρώτο επτάμηνο του 2019 μέσω του μεικτού μοντέλου επιμόρφωσης. Αρχικά, παρατίθεται το οργανωτικό πλαίσιο, το περιεχόμενο, ο σχεδιασμός και η εκτέλεσή της επιμόρφωσης. Ως εργαλείο συλλογής δεδομένων επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο με άξονες τη διερεύνηση των απόψεων των επιμορφούμενων για την συμβολή της επιμόρφωσης στο εκπαιδευτικό τους έργο, τη χρήση των πρακτικών του μεικτού μοντέλου και τις προοπτικές αξιοποίησής τους από τους μελλοντικούς επιμορφωτές. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν τη θετική αξιολόγηση του προγράμματος και την επίτευξη των αρχικών προσδοκιών-στόχων. Ως αρνητικά στοιχεία καταγράφονται ο εντατικός ρυθμός των

μαθημάτων και η συσσώρευση μεγάλου όγκου επιμορφωτικού υλικού. Τέλος, κατατίθενται προτάσεις για αξιοποίηση στο σχεδιασμό μελλοντικών επιμορφωτικών προγραμμάτων.

Λέξεις κλειδιά: Επιμόρφωση Τ.Π.ΕΒ΄ επιπέδου, αξιολόγηση επιμορφωτικού προγράμματος, Συστάδα Ξένων Γλωσσών

Εισαγωγή

Η ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας, καθώς και η σύγχρονη πραγματικότητα της παγκοσμιοποίησης, καθιστά αναγκαία τη δια βίου εκπαίδευση και επιμόρφωση όλων των εργαζομένων. Αναμφισβήτητα το εκπαιδευτικό σύστημα, όπου αντικατοπτρίζονται όλες οι ελπίδες της κοινωνίας για πρόοδο και ανάπτυξη και οι εμπλεκόμενοι σε αυτό, δε θα μπορούσαν να μείνουν ανεπηρέαστοι (Κελεσιδής, Μανάφη & Μπότσας, 2017). Στην Ελλάδα, η ανάγκη αναβάθμισης των γνώσεων και δεξιοτήτων στις Τ.Π.Ε. της εκπαιδευτικής κοινότητας προσεγγίστηκε αρχικά με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε βασικές δεξιότητες Τ.Π.Ε., γνωστή ως «Επιμόρφωση Α΄ επιπέδου Τ.Π.Ε.» (2000-2017) και στη συνέχεια με την επιμόρφωση στην αξιοποίηση και εφαρμογή των Τ.Π.Ε. στη διδακτική πράξη, γνωστή ως «Επιμόρφωση Β΄ επιπέδου Τ.Π.Ε.» (2008-2019). Στο Β΄ Επίπεδο, έως το 2017, είχαν επιμορφωθεί μόνο εκπαιδευτικοί συγκεκριμένων ειδικοτήτων (Δάσκαλοι, Νηπιαγωγοί, Φιλολογοί, Μαθηματικοί, Φυσικών Επιστημών, Πληροφορικής). Από το σχολικό έτος 2017-18 το πρόγραμμα χωρίστηκε σε Επίπεδο Β1 και Β2 για όλες τις ειδικότητες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η Επιμόρφωση Β1 επιπέδου ήδη διεξάγεται εδώ και δύο χρόνια, ενώ για τις ανάγκες έναρξης του επιπέδου Β2 πρόσφατα ολοκληρώθηκε η επιμόρφωση των νέων επιμορφωτών (Ιούλιος 2019).

Το πρόγραμμα επιμόρφωσης επιμορφωτών για τις Ξένες Γλώσσες υλοποιήθηκε για πρώτη φορά και στόχο είχε να προετοιμάσει επιμορφωτές – εκπαιδευτικούς επιστήμονες, οι οποίοι θα είναι σε θέση να σχεδιάζουν δυναμικά παρεμβάσεις και αλλαγές για τη βελτίωση της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Με τη σειρά τους, οι επιμορφωτές θα επιμορφώσουν ξενόγλωσσους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι θα εντάξουν και θα ενσωματώσουν τα Ψηφιακά Μέσα (Ψ.Μ.) στα Προγράμματα Σπουδών και στην καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική, προκειμένου να αναπτυχθούν ψηφιακές δεξιότητες και να παρέχονται ίσες ευκαιρίες πρόσβασης σε ψηφιακό περιεχόμενο.

Στόχος της εργασίας είναι η παρουσίαση των αποτελεσμάτων έρευνας για την αποτίμηση του προγράμματος της Εκπαίδευσης Επιμορφωτών Β΄ Επιπέδου Τ.Π.Ε. στο Πανεπιστημιακό Κέντρο Επιμόρφωσης (ΠΑ.Κ.Ε.) Αθήνας της Συστάδας των Ξένων Γλωσσών διάρκειας 380 ωρών, η οποία υλοποιήθηκε μέσω του μεικτού μοντέλου επιμόρφωσης. Η εργασία κρίνεται πρωτότυπη και χρήσιμη, διότι το πρόγραμμα δεν έχει αξιολογηθεί πλήρως, αφού ολοκληρώθηκε πρόσφατα, ενώ η Συστάδα αυτή δεν έχει ποτέ επιμορφωθεί σε Επίπεδο Β2. Τα αποτελέσματα είναι σημαντικά, διότι συμβάλλουν στην εξαγωγή συμπερασμάτων για την επιμόρφωση Β2, η οποία θα ξεκινήσει τον Μάρτιο 2020 για τους εκπαιδευτικούς Ξένων Γλωσσών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε όλη τη χώρα. Συνεπώς, τα

αποτελέσματα συμβάλλουν στη δημιουργία πρωτότυπης βιβλιογραφίας και βελτίωσης της ποιότητας και του σχεδιασμού παρόμοιων επιμορφωτικών προγραμμάτων.

1. Η Επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου στη Συστάδα των Ξένων Γλωσσών

Γενικά, ο εκπαιδευτικός και η επιμόρφωσή του στην καινοτόμα διδασκαλία, θεωρούνται σημαντικοί παράγοντες υλοποίησης των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων και ιδιαίτερα αυτών που έχουν πεδίο εφαρμογής την τάξη (Hoy&Miskel, 2013). Ουσιώδης παράγοντας, που άμεσα ή έμμεσα επηρεάζει τη χρήση των Τ.Π.Ε. στη διδακτική πράξη και την υιοθέτηση καινοτόμων προσεγγίσεων μέσω των Ψ.Μ., θεωρείται η συνεχής παρουσία εξειδικευμένου και καταρτισμένου παιδαγωγικά προσωπικού στη σχολική μονάδα (Καλογεράτου, 2018). Αντίθετα, αρνητικοί παράγοντες που δυσχεραίνουν είναι η έλλειψη ενός ρεαλιστικού πλαισίου παιδαγωγικής αναφοράς των Τ.Π.Ε. και ενσωμάτωσής τους στο συγκεντρωτικό και δύσκαμπτο αναλυτικό πρόγραμμα, καθώς και η έλλειψη υποστήριξης και ενθάρρυνσης σε επίπεδο σχολικής τάξης (Συμεωνίδης, Γκούμας & Σαββίδου, 2014).

Επιχειρώντας να αντιμετωπίσει την ανάγκη αναβάθμισης των γνώσεων και δεξιοτήτων Τ.Π.Ε. της εκπαιδευτικής κοινότητας, το Υπουργείο Παιδείας και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής ξεκίνησε το πρόγραμμα Εκπαίδευσης 300 νέων Επιμορφωτών Β΄ Επιπέδου Τ.Π.Ε. στα ΠΑ.Κ.Ε. Αθήνας και Θεσσαλονίκης το πρώτο επτάμηνο του 2019. Επιμορφώθηκαν εκπαιδευτικοί με αυξημένα προσόντα και όμοιες ή παρεμφερείς γνώσεις πάνω στις Τ.Π.Ε. σε όλες τις ειδικότητες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για πρώτη φορά. Οι επιμορφούμενοι των Ξένων Γλωσσών ήταν 50 και, αφού χωρίστηκαν σε 5 τμήματα, κλήθηκαν να υλοποιήσουν αυξημένων απαιτήσεων επιμορφωτικές δραστηριότητες και υποχρεώσεις, ενώ έχουν ήδη ολοκληρώσει και τις εξετάσεις πιστοποίησης (12/10/2019).

Η βαρύτητα στα προγράμματα επιμόρφωσης δεν δόθηκε απλώς σε μια τεχνική διάσταση, όπου οι εκπαιδευτικοί αποκτούν κάποιες τεχνικές δεξιότητες, αλλά σε μια συνολική παιδαγωγική θεώρηση που αποσκοπεί όχι μόνο στην αναβάθμιση του ρόλου των εκπαιδευτικών αλλά και στη συνολική αλλαγή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος (Εκπαίδευση Επιμορφωτών Β΄ επιπέδου: Ενότητα 1, 2018).

Επιπλέον, καθώς η ελληνική εκπαίδευση στηρίζεται κατά κύριο λόγο στο μοναδικό σχολικό εγχειρίδιο, οι μελλοντικοί επιμορφωτές κλήθηκαν όχι μόνο να συγγράψουν αλλά και να εφαρμόσουν δομημένα σενάρια με τη συστηματική, αιτιολογημένη και ουσιαστική παιδαγωγική αξιοποίηση των Ψ.Μ. Ο τελικός στόχος είναι να μετατραπεί ο εκπαιδευτικός από εκτελεστή της διδασκαλίας σε δημιουργό-σχεδιαστή εκπαιδευτικού υλικού, με αφετηρία και βάση τα εκάστοτε τοπικά δεδομένα, ώστε να σχεδιάζει διδασκαλίες και να ενσωματώνει σε αυτές σύγχρονες διδακτικές θεωρίες, προκειμένου να υποστηρίξει την αξιοποίηση των Ψ.Μ. Με αυτό τον τρόπο, επιχειρείται η μετατροπή των εκπαιδευτικών σε συνειδητούς δημιουργούς που γνωρίζουν παιδαγωγικές θεωρίες, μπορούν να τις χειριστούν δημιουργικά και στο πλαίσιο αυτό γνωρίζουν ποιες τεχνολογίες θα χρησιμοποιήσουν και γιατί. Δεν

πρόκειται, επομένως, για απλές φόρμες συγγραφής διδακτικών προτάσεων, αλλά για «εννοιολογικές μεταφορές που οδηγούν σε δραστική αλλαγή των ρόλων των παιδαγωγικών πρωταγωνιστών υπό το πρίσμα των πιο πρόσφατων διεθνών επιστημονικών αναζητήσεων αλλά και τεχνολογικών εξελίξεων» (Εκπαίδευση Επιμορφωτών Β΄ επιπέδου: Ενότητα 1, 2018, σ. 6).

Τέλος, το μεικτό μοντέλο επιμόρφωσης (δια ζώσης και εξ αποστάσεως), το οποίο χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα επιμόρφωση, αποτελεί μια καινοτόμο εκπαιδευτική πρωτοβουλία. Συνήθως, οι επιμορφώσεις από απόσταση θεωρούνται χαμηλότερης ποιοτικής στάθμης με μέτριες αξιολογήσεις από επιμορφωτές και επιμορφούμενους. Αντίθετα, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η μαθησιακή καινοτομία του συγκεκριμένου μοντέλου βρισκόταν στην αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνικών και παιδαγωγικών δυνατοτήτων, όπως οι πλατφόρμες BlackboardCollaborate και Moodle, κοινότητες πρακτικής, πρακτική άσκηση σε σχολεία και Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης κ.ά., προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι να έχουν ρόλο πρωταγωνιστικό και δημιουργικό. Έτσι, ενσωματώθηκε για πρώτη φορά πλήρως η βασική αρχή που πλέον διαπερνά τη λογική όλων των επιμορφωτικών προτάσεων του Υπουργείου Παιδείας: δεν αρκεί οι εκπαιδευτικοί να μαθαίνουν νέες θεωρίες και να σχεδιάζουν σενάρια με την αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων, είναι απαραίτητο να βιώνουν τις θεωρίες αυτές ως επιμορφούμενοι οι ίδιοι (Μητσικοπούλου, 2019). Αυτή η νέα φιλοσοφία επιμόρφωσης που καλούνταν να υιοθετήσουν οι μελλοντικοί επιμορφωτές για πρώτη φορά στην Ελλάδα έρχετο διερεύνησης. Συνεπώς, σκοπός της έρευνας ήταν η αποτίμηση του προγράμματος Εκπαίδευσης των Επιμορφωτών Β΄ Επιπέδου Τ.Π.Ε. της Συστάδας των Ξένων Γλωσσών στο ΠΑ.Κ.Ε. Αθήνας. Επίσης, ανιχνεύθηκαν οι αλλαγές σε στάσεις και συμπεριφορές, καθώς και οι προοπτικές αξιοποίησης των πρακτικών του μεικτού μοντέλου από τους επιμορφωτές.

2. Αξιολόγηση επιμορφωτικών προγραμμάτων Β΄ Επιπέδου

Η βασική και συνεχιζόμενη κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε θέματα Τ.Π.Ε. αποτελεί βασικό προαπαιτούμενο για την υλοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε πλατφόρμες ηλεκτρονικής μάθησης, καθώς αξιοποιούν έμπρακτα τις ψηφιακές τεχνολογίες. Αυτό τους βοηθά να αντιμετωπίσουν ανεπάρκειες και ελλείψεις επαναπροσδιορίζοντας το ρόλο τους απέναντι στις Τ.Π.Ε. και θεωρώντας τις ως ένα νέο εργαλείο αλληλεπίδρασης με τη γνώση που θα συντελέσει στην υιοθέτηση νέων πρακτικών και μεθόδων διδασκαλίας (Καραγιώργη 2010; Πάκου, 2018).

Εξίσου αναγκαία με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών -ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικών δυσχερειών που επιβάλλει την ορθολογική διαχείριση των οικονομικών, εκπαιδευτικών και ανθρώπινων πόρων, την εξομάλυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων και την ανάπτυξη μεθόδων για μια πιο αποτελεσματική εκπαιδευτική εμπειρία- κρίνεται και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών επιμορφωτικών προγραμμάτων, δηλαδή «μια συστηματική διαδικασία επεξεργασίας, ανάλυσης και ερμηνείας δεδομένων, που

αφορούν συγκεκριμένα αντικείμενα, με απώτερο σκοπό την ανατροφοδότηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και προσπαθειών με χρήσιμες πληροφορίες» (Μακράκης, 1998 όπ. ανάφ. στην Κουτσιλέου, 2015, σ.69). Η Δημοπούλου (2013) αναφέρει ότι κύριο έργο της αξιολόγησης επιμορφωτικών προγραμμάτων είναι να αξιολογήσει:

- την ποιότητα των προγραμμάτων όσον αφορά την οργάνωσή του, τους στόχους, το περιεχόμενο και τη διάρκειά του για την ενίσχυση των θετικών και τον περιορισμό ή την απάλειψη των αρνητικών στοιχείων του
- την αποτελεσματικότητα των επιμορφωτών και των μεθόδων παρουσίασης των εννοιών
- τη συνάφεια στόχων και δράσεων για την επίτευξη των στόχων
- την αναζήτηση, καταγραφή και αιτιολόγηση των ατομικών διαφοροποιήσεων των επιμορφούμενων ως προς το βαθμό ωφέλειάς τους από τα προγράμματα
- την εκτίμηση σχετικά με την αναγκαιότητα ή μη των συγκεκριμένων προγραμμάτων επιμόρφωσης

Η ανάπτυξη ποικίλων αξιολογικών μοντέλων, λ.χ. του Tyler (1942), Provus (1969), Scriven (1972), Stufflebeam-CIPP (1969), Kirkpatrick (1959), Guskey (2000), πηγάζουν από διαφορετικές θεωρητικές αρχές και εννοιολογικά πλαίσια, θεμελιωμένα σε ένα σύνολο κανόνων που επιχειρούν να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες που παρουσιάζονται σε κάθε αξιολογικό εγχείρημα (Δημόπουλου, 2013). Εστιάζουν σε διαφορετικούς παράγοντες και παρουσιάζουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Όμως, δημιουργούν την αίσθηση μιας τάξης μέσα στην ποικιλία όψεων, οπτικών και αλληλοδιαπλεκόμενων επιπέδων μιας αξιολογικής διαδικασίας (Δημόπουλου, 2013).

Η διερεύνηση των αντιλήψεων, στάσεων, γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών συντελούν στην επιτυχή ένταξη των Τ.Π.Ε. στην διδακτική πράξη. Όμως, παρά την αναγνώριση της αποτελεσματικότητας της χρήσης των ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση και τη θετική, εν γένει, στάση των εκπαιδευτικών απέναντί τους, διαπιστώνονται επιφυλάξεις, αναστολές και δυσχέρειες κατά την εφαρμογή των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία. Σύμφωνα με ελληνικά ερευνητικά δεδομένα, οι ψηφιακές τεχνολογίες δεν χρησιμοποιούνται ουσιαστικά στην εκπαίδευση, ενώ χαρακτηριστική είναι η τάση των εκπαιδευτικών να αξιοποιούν αποσπασματικά τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία των σχολικών μαθημάτων, προσαρμόζοντάς τες στο παραδοσιακό δασκαλοκεντρικό σύστημα και χρησιμοποιώντας τες για δευτερεύουσες εργασίες. Αν και οι εκπαιδευτικοί δείχνουν ενδιαφέρον για την επιμόρφωση και αποδέχονται την αποτελεσματικότητα των Τ.Π.Ε. στη μαθησιακή διαδικασία, αισθάνονται ανασφάλεια ως προς τις γνώσεις και τις δεξιότητες που διαθέτουν (Καραγιώργη 2010; Κελεσίδης κ.ά., 2017; Πάκου, 2018; Συμεωνίδης κ.ά., 2014).

Από τη βιβλιογραφική επισκόπηση προέκυψε ότι υπάρχει πλήθος ερευνών για την πρακτική εφαρμογή των Τ.Π.Ε. στην τάξη των επιμορφωμένων στο Β΄ Επίπεδο εκπαιδευτικών έως το 2017 (Φιλολόγων, Μαθηματικών, Φυσικών Επιστημών, Πληροφορικής, Νηπιαγωγών και Δασκάλων) σε πολλές περιοχές και σχολεία της χώρας. Επιπλέον, υπάρχουν λιγότερες έρευνες

για την αξιολόγηση της επιμόρφωσης Β΄ Επιπέδου στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης (ΚΣΕ), ακόμη λιγότερες έρευνες για τα προγράμματα Β1 (από το 2018 και εφεξής), ενώ επίσημα αποτελέσματα των αξιολογήσεων των προγραμμάτων επιμόρφωσης Επιμορφωτών Β΄ Επιπέδου στα Π.Α.Κ.Ε. από το 2007 έως το 2011 δια ζώσης (τελευταία περίοδος επιμόρφωσης Επιμορφωτών) δεν υπάρχουν δημοσιευμένα, αν και έχουν αξιολογηθεί από όλους τους εμπλεκόμενους (συντονιστές προγραμμάτων, επιμορφωτές, επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς). Όμως, ο Λεγοντής (2010), διερευνώντας τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών από τους εκπαιδευτικούς Φυσικών Επιστημών, οι οποίοι επιμορφώθηκαν σε Κ.Σ.Ε., παρουσιάζει αποτελέσματα και από την εκπαίδευση των Επιμορφωτών της ίδιας ειδικότητας σε Π.Α.Κ.Ε. Συνεπώς, η παρούσα έρευνα, η οποία επιχειρεί να αξιολογήσει την εκπαίδευση των Επιμορφωτών Ξένων Γλωσσών Β΄ Επιπέδου στα Π.Α.Κ.Ε. θα είναι πρωτότυπη και θα συμβάλει στη σχετική βιβλιογραφία, καθώς τα έως τώρα ερευνητικά δεδομένα αφορούν άλλες μεταβλητές, επίπεδα και παράγοντες, οι οποίοι δεν έχουν διερευνηθεί ξανά.

3. Μεθοδολογία της έρευνας

Μεθοδολογικά, η έρευνα εντάσσεται στις ποσοτικές έρευνες. Σε αυτές, τα κοινωνικά φαινόμενα δεν γίνονται τα ίδια αντιληπτά, αλλά παρουσιάζονται μόνο μέσω των μετρήσιμων ιδιοτήτων τους (Creswell, 2011). Η ποσοτική μέθοδος προτιμήθηκε, επειδή οι επιμορφούμενοι βρίσκονταν σε απομακρυσμένες γεωγραφικές περιοχές, ενώ επιμορφώνονταν στην Αθήνα μόνο κατά τη διάρκεια των δια ζώσης συναντήσεων περίπου μια φορά το μήνα. Το δείγμα αποτέλεσαν οι επιμορφούμενοι δύο τμημάτων της Συστάδας Ξένων Γλωσσών. Η διεξαγωγή της έρευνας πραγματοποιήθηκε σε διάστημα δέκα ημερών, αμέσως μετά τη λήξη της επιμόρφωσης. Η ευκολία της ηλεκτρονικής συμπλήρωσης και υποβολής του ερωτηματολογίου αποτέλεσε σημαντικό πλεονέκτημα, καθώς το ποσοστό επιστροφής ήταν 100%.

3.1 Δείγμα

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προέκυψαν, από τους είκοσι συμμετέχοντες οι δεκαοκτώ ήταν γυναίκες και οι δύο άνδρες με μέσο όρο ηλικίας 45 ± 5 , $N=20$). Αυτό επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών είναι γυναίκες και η ηλικία τους ξεπερνά τα 40 έτη (Κελεσιδής κ.ά., 2017; Πάκου, 2018). Στην ηλικιακή κατηγορία 55 ετών και άνω, μόνο μία εκπαιδευτικός συμμετείχε ως επιμορφούμενη. Αυτό πιθανόν να οφείλεται στο ότι σε αυτή την ηλικία οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί στερούνται κινήτρων, αφού βρίσκονται στα πρόθυρα συνταξιοδότησής τους. Έτσι δεν επενδύουν στην επιμόρφωσή τους, και μάλιστα σε τόσο απαιτητικό επιμορφωτικό πρόγραμμα, ενώ ένας άλλος λόγος είναι η μικρότερη εξοικείωση με τις Τ.Π.Ε. που έχουν οι μεγαλύτεροι σε ηλικία εκπαιδευτικοί (Λεγοντής, 2010). Το 90% είναι εκπαιδευτικοί Αγγλικής Γλώσσας, ενώ η προϋπηρεσία όλων των συμμετεχόντων ήταν αρκετά σημαντική, καθώς διανύουν τη φάση του ανώτατου ορίου επαγγελματισμού. Το 80% είχε μέσο όρο διδακτικής εμπειρίας σε έτη 25 ± 5 . Το 100% είχε συμμετάσχει σε

επιμορφωτικά σεμινάρια κατά το παρελθόν, το 90% έχει παρακολουθήσει Επιμόρφωση Β1 Επίπεδου στις Τ.Π.Ε., το 80% κατείχε μεταπτυχιακό τίτλο, ενώ το 20% διδακτορικό τίτλο (Πίνακας 1).

Πίνακας 1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος

Χαρακτηριστικά		Συχνότητα (N=20)	Ποσοστό %
Φύλο	Ανδρες	2	10
	Γυναίκες	18	90
Ηλικία	40-49 ετών	17	85
	50-55 ετών	2	10
	55 και άνω	1	5
Ειδικότητα	Αγγλικής	18	90
	Γαλλικής	2	10
Επιμορφώσεις	Ναι	20	100
Β1 Επίπεδο	Ναι	18	90
	Όχι	2	10
Μεταπτυχιακό		19	95
Διδακτορικό		2	5

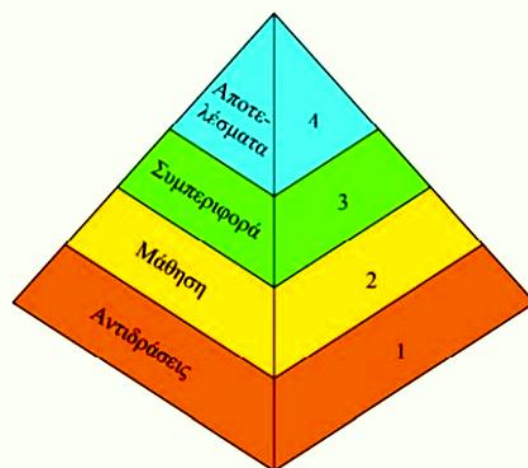
3.2 Εργαλείο έρευνας

Τα ποσοτικά δεδομένα συλλέχθηκαν από τους συμμετέχοντες μέσω διαδικτυακού ερωτηματολογίου (GoogleForms). Αποτελεί τον πιο σύντομο και εύκολο τρόπο συλλογής δεδομένων, ενώ δομήθηκε με ως επί το πλείστον κλειστές δηλώσεις και μια ανοικτή, εξασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο καλύτερη κωδικοποίηση των δεδομένων της έρευνας (Creswell, 2011). Το εργαλείο συλλογής δεδομένων στηρίχθηκε στο αναθεωρημένο μοντέλο των Kirkpatrick and Kirkpatrick (2016), το οποίο βασίζεται στο μοντέλο αξιολόγησης των τεσσάρων επιπέδων του Kirkpatrick (1959). Καθώς, το μοντέλο είχε ευρεία εφαρμογή σε διάφορους εργασιακούς χώρους λόγω της απλότητας και σαφήνιάς του, οι Kirkpatrick and Kirkpatrick (2016) το αναθεώρησαν για να εφαρμοσθεί στην ανάλυση της επίδρασης ενός επιμορφωτικού προγράμματος, στη διερεύνηση των γνώσεων των επιμορφούμενων και στον τρόπο βελτίωσης της μάθησης αυτής στο μέλλον. Χρησιμοποιήθηκαν δηλώσεις από το αντίστοιχο ερωτηματολόγιο αποτίμησης της

αποτελεσματικότητας επιμορφωτικών προγραμμάτων. Το μοντέλο προτείνει τη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας μιας επιμόρφωσης σε τέσσερα επίπεδα ή διαστάσεις:

- οι αντιδράσεις των επιμορφούμενων συνολικά
- οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι στάσεις που επιτεύχθηκαν κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης
- οι αλλαγές στη συμπεριφορά, και
- τα τελικά αποτελέσματα ως προς την επαγγελματική ανάπτυξη, τη χρήση των πρακτικών του μεικτού μοντέλου και τις προοπτικές αξιοποίησής τους από τους μελλοντικούς επιμορφωτές

Τα τέσσερα επίπεδα αντιπροσωπεύουν μια αλληλουχία τρόπων για να αξιολογηθεί ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα. Κάθε επίπεδο είναι σημαντικό: συμπληρώνει το προηγούμενο και επιδρά στο επόμενο. Καθώς τα επίπεδα προχωρούν, οι ερωτήσεις γίνονται πιο πολύπλοκες και χρονοβόρες, όμως οι πληροφορίες που συλλέγονται είναι περισσότερο αναστοχαστικές και πολύτιμες (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2016). Τα τέσσερα επίπεδα παρουσιάζονται σχηματικά στο Σχήμα 1.

Σχήμα 1. Αναθεωρημένο Μοντέλο των Τεσσάρων Επιπέδων (Kirkpatrick and Kirkpatrick (2016)

Οι ερωτήσεις για κάθε επίπεδο ήταν επτά, ενώ οι συμμετέχοντες απάντησαν σε 4-βάθμια κλίμακα Likert «Καθόλου», «Μέτρια», «Καλά», «Πολύ καλά». Χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση αξιοπιστίας (reliability analysis) για να ελεγχθεί η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου και η περιγραφική ανάλυση (descriptive analysis) για να υπολογισθούν τα ποσοστά, οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων. Οι αναλύσεις πραγματοποιήθηκαν στο πρόγραμμα SPSS, έκδοση 21.

3.3. Διαδικασία

Η λειτουργικότητα του ερωτηματολογίου δοκιμάστηκε μέσω πιλοτικής έρευνας. Προηγήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία με πέντε επιμορφούμενες από την ίδια ομάδα με την ερευνήτρια, συλλέχθηκαν τα σχόλιά τους, ενώ χρονομετρήθηκε και η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Οι πληροφορίες από τους επιμορφούμενους ελήφθησαν σοβαρά υπόψη, διότι ενώ δεν έγιναν αλλαγές στις τέσσερις κύριες κατηγορίες, κάποιες ερωτήσεις έπρεπε να προσαρμοστούν στη δομή του συγκεκριμένου επιμορφωτικού προγράμματος.

Αποτελέσματα της έρευνας

Η εσωτερική αξιοπιστία ελέγχθηκε υπολογίζοντας το δείκτη α του Cronbach. Το συνολικό α για τις 21 δηλώσεις που αφορούσαν τις αντιδράσεις των επιμορφούμενων (Επίπεδο 1), τις γνώσεις, τις δεξιότητες και οι στάσεις που επιτεύχθηκαν κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης (Επίπεδο 2) και τα τελικά αποτελέσματα (Επίπεδο 4) ήταν >0.90 , υποδεικνύοντας υψηλό βαθμό αξιοπιστίας, ενώ για τις 7 δηλώσεις σχετικά με τις αλλαγές στη συμπεριφορά (Επίπεδο 3) ήταν >0.70 (0,741 ικανοποιητικός δείκτης) (Πίνακας 1).

Πίνακας 1. Περιγραφή μεταβλητών και δείκτες αξιοπιστίας

Επίπεδα αξιολόγησης	Αριθμός ερωτήσεων n (κλίμακα μέτρησης)	Δείκτης εσωτερικής αξιοπιστίας (Cronbach' α)
Επίπεδο 1	7 (4-βάθμια)	0.93
Επίπεδο 2	7 (4-βάθμια)	0.91
Επίπεδο 3	7 (4-βάθμια)	0.74
Επίπεδο 4	7 (4-βάθμια)	0.98

3.1. Επίπεδο 1. Οι αντιδράσεις των επιμορφούμενων συνολικά

Οι δηλώσεις σε αυτό το επίπεδο έχουν στόχο να διερευνήσουν την ενεργό εμπλοκή των επιμορφούμενων στην επιμόρφωση, καθώς και τις αντιδράσεις τους στο πόσο καλά υποδέχθηκαν το πρόγραμμα. Επίσης, βοηθούν στη βελτίωση μελλοντικών παρόμοιων προγραμμάτων, διότι αναγνωρίζονται σημαντικά ζητήματα που ίσως δεν είχαν αρχικά προβλεφθεί (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2016). Οι αντιδράσεις των συμμετεχόντων θετικά κρίνονται ικανοποιητικές, καθώς τα ποσοστά των απαντήσεων «Πολύ καλά» και «Καλά» είναι σχετικά υψηλά (Πίνακας 2).

Πίνακας 2. Οι αντιδράσεις των επιμορφούμενων συνολικά

Δηλώσεις	Ποσοστά%			
	Καθόλου %	Μέτρια %	Καλά %	Πολύ Καλά %
1. Οι κύριες έννοιες του υλικού αναφοράς ήταν κατανοητές		5	20	75
2. Οι δραστηριότητες διευκόλυναν τη σύνδεση θεωρίας - πράξης		5	10	85
3. Μέσα από τις δραστηριότητες καταφέραμε ως ομάδα να οικοδομήσουμε νέα γνώση	5	15	10	70
4. Η διάδραση και συνεργασία με τα άλλα μέλη της ομάδας ήταν επικοινωνιακή	5	15	10	70
5. Η ροή της επιμόρφωσης (μετάβαση από ασύγχρονες σε σύγχρονες συνεδρίες) κατά τη διάρκεια της εβδομάδας ήταν ομαλή	10	10	20	60
6. Η επικοινωνία με τους εκπαιδευτές ήταν ικανοποιητική			15	85
7. Οι οδηγίες και διευκρινίσεις ήταν κατάλληλες για την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων	5	5	10	80

Τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στις δηλώσεις που αφορούν την επικοινωνία με τους εκπαιδευτές και τη σύνδεση θεωρίας-πράξης μέσα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες, ενώ τα χαμηλότερα στις δηλώσεις που αφορούν στην ομαλή ροή της επιμόρφωσης, στη διάδραση-συνεργασία των ομάδων και την οικοδόμηση νέας γνώσης. Όμως, η ύλη ήταν καλώς πολύ καλά κατανοητή σε ποσοστό 95%, ενώ οι οδηγίες και διευκρινίσεις επίσης συνέβαλαν καλά ή πολύ καλά στην ορθή πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων (90%).

3.2. Επίπεδο 2. Οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι στάσεις που επιτεύχθηκαν κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης

Το Επίπεδο 2 εστιάζει στις γνώσεις και δεξιότητες που οι επιμορφούμενοι έχουν ή δεν έχουν κατακτήσει. Επίσης, μετρώνται οι απόψεις στις διαφορετικές ενέργειες που θα κάνουν οι ίδιοι στο στάδιο της εφαρμογής ως αποτέλεσμα του προγράμματος. Αυτό προκύπτει από την αυτοπεποίθηση που έχουν αποκτήσει για να κάνουν αυτές τις διαφοροποιήσεις και την αντίστοιχη παρόθηση για να προβούν σε αλλαγές. Συνεπώς, σε αυτό το επίπεδο, γίνεται εμφανής η ανάπτυξη σε δεξιότητες, στάσεις και συμπεριφορές, αλλά και η κινητοποίηση και

δέσμευση των συμμετεχόντων (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2016).

Τα ποσοστά εδώ αυξάνονται σε σχέση με το προηγούμενο επίπεδο, καθώς οι απαντήσεις συγκεντρώνουν υψηλά θετικά ποσοστά. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το ποσοστό των απαντήσεων «Πολύ Καλά» (100%) στις δηλώσεις «Η διδασκαλία με τη βοήθεια Ψ.Μ. μπορεί να κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών» και «Η συγγραφή και η εφαρμογή των σεναρίων με βοήθησε στον αναστοχασμό της διδασκαλίας μου». Οι επιμορφούμενοι συμφωνούν ομόφωνα, καθώς κλήθηκαν να απαντήσουν μετά την εφαρμογή των σεναρίων τους στη σχολική τάξη. Το χαμηλότερο ποσοστό σε αυτό το επίπεδο εμφανίζεται στη δήλωση «Μπορώ να διδάξω πιο αποτελεσματικά μαθητές που έχουν Ε.Ε.Α.», όπου το 80% συμφωνεί «Πολύ καλά» και «Καλά». Όμως, και πάλι το ποσοστό αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ιδιαίτερα χαμηλό. Εντύπωση επίσης, προκαλεί η απουσία σε έξι δηλώσεις της απάντησης «Καθόλου» (Πίνακας 3).

Πίνακας 3. Οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι στάσεις κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης

Δηλώσεις	Ποσοστά%			
	Καθόλου %	Μέτρια %	Καλά %	Πολύ Καλά %
1. Η ενσωμάτωση ΨΜ στη καθημερινή διδασκαλία είναι εφικτή	5	5	5	85
2. Η διδασκαλία με τη βοήθεια ΨΜ μπορεί να κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών				100
3. Η συγγραφή και η εφαρμογή των σεναρίων με βοήθησε στον αναστοχασμό της διδασκαλίας μου				100
4. Τα εργαλεία & οι ηλεκτρονικές πηγές που έμαθα με έκαναν καλύτερο εκπαιδευτικό		10	10	80
5. Μπορώ να αξιοποιήσω τα Ψ.Μ. για να καλλιεργήσω κριτική σκέψη στους μαθητές μου		5	15	80
6. Μπορώ να αξιοποιήσω τα Ψ.Μ. για να καλλιεργήσω πολυγραμματισμό στους μαθητές μου		5	15	80
7. Μπορώ να διδάξω πιο αποτελεσματικά μαθητές που έχουν Ε.Ε.Α.		20	10	70

3.3. Επίπεδο 3. Οι αλλαγές στη συμπεριφορά

Σε αυτό το επίπεδο γίνεται κατανοητή η εφαρμογή της επιμόρφωσης, οι αλλαγές που τυχόν προκύπτουν, καθώς και η διάδοση ή διάχυση των αποτελεσμάτων αυτής. Επιπλέον, μπορεί να καταδειχθούν τα σημεία που ίσως οι συμμετέχοντες χρειάζονται επιπρόσθετη βοήθεια (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2016). Σύμφωνα με την παραπάνω πηγή, η συμπεριφορά αλλάζει όταν οι συνθήκες είναι ευνοϊκές. Εάν δεν υπάρχουν αλλαγές, αυτό δεν σημαίνει ότι οι επιμορφούμενοι δεν απέκτησαν γνώσεις, αλλά ίσως η κουλτούρα, οι διαδικασίες ή το περιβάλλον του οργανισμού εμποδίζει τις αλλαγές. Ίσως τα άτομα να μην αισθάνονται σίγουρα να τις εφαρμόσουν ή να μην έχουν αυτές εφαρμοστεί για αρκετό χρόνο.

Αν και τα ποσοστά των απαντήσεων είναι και σε αυτό το επίπεδο αρκετά υψηλά, όμως απαιτείται περισσότερος χρόνος εφαρμογής των νέων πρακτικών που κατέκτησαν οι νέοι επιμορφωτές και περαιτέρω έρευνα, προκειμένου να διαφανούν οι αλλαγές στη συμπεριφορά. Αξίζει να αναφερθεί, όμως, το χαμηλό ποσοστό «Πολύ καλά» (65) σε σχέση με τα υπόλοιπα ποσοστά των απαντήσεων στη δήλωση «Θα μοιραστούμε τις γνώσεις που αποκτήσαμε με τους συναδέλφους μας» (Πίνακας 4). Οι επιμορφούμενοι μοιάζουν να διστάζουν ή να μην μπορούν να μοιραστούν μαζί με τους συναδέλφους τους στα σχολεία τις νεοαποκτηθείσες γνώσεις τους. Πιθανά, να μην είναι κατάλληλες οι συνθήκες ή να μην υπάρχει ενδιαφέρον για τη διάχυση των επιμορφωτικών αποτελεσμάτων.

Πίνακας 4. Οι αλλαγές στη συμπεριφορά

Δηλώσεις	Ποσοστά%			
	Καθόλου	Μέτρια	Καλά	Πολύ Καλά
	%	%	%	%
1. Εφαρμόσαμε εργαλεία Web 2.0 που μάθαμε στην τάξη μας			15	85
2. Γνωρίζουμε ότι έχει μεταβληθεί η διδακτική συμπεριφορά μας μετά την επιμόρφωση		5	5	90
3. Η επιμόρφωση συνέβαλε στη βελτίωση της επαγγελματικής μας ανάπτυξης			5	95
4. Η επιμόρφωση συνέβαλε στη βελτίωση της προσωπικής μας ανάπτυξης			9	95
5. Θα χρησιμοποιήσουμε το μοντέλο της συνεργατικής μάθησης στην τάξη μας			15	85
6. Θα προγραμματίζουμε καλύτερα το μάθημά μας εφεξής			10	90
7. Θα μοιραστούμε τις γνώσεις που αποκτήσαμε με τους συναδέλφους μας		20	15	65

3.4. Επίπεδο 4. Τα τελικά αποτελέσματα ως προς την επαγγελματική ανάπτυξη, η χρήση των πρακτικών του μεικτού μοντέλου και οι προοπτικές αξιοποίησής τους από τους μελλοντικούς επιμορφωτές

Η αξιολόγηση των τελικών αποτελεσμάτων του προγράμματος αναλύονται σε αυτό το επίπεδο. Άλλωστε, αυτό αποτελεί και την μεγαλύτερη πρόκληση. Επιπλέον, αξιολογείται η χρήση των πρακτικών του μεικτού μοντέλου και οι προοπτικές αξιοποίησής τους από τους μελλοντικούς επιμορφωτές, «προϊόντα» που οι υπεύθυνοι φορείς που διοργάνωσαν το πρόγραμμα θεωρούν ότι άξιζαν να «επενδύσουν» μακροπρόθεσμα (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2016). Στον Πίνακα 5, τα ποσοστά των απαντήσεων «Πολύ καλά» παρουσιάζονται αρκετά υψηλά και για το λόγο αυτό ιδιαίτερα ενθαρρυντικά.

Πίνακας 5. Τα τελικά αποτελέσματα, η χρήση των πρακτικών του μεικτού μοντέλου και οι προοπτικές αξιοποίησής τους

Δηλώσεις	Ποσοστά%			
	Καθόλου %	Μέτρια %	Καλά %	Πολύ Καλά
1. Μπορούμε να διδάξουμε την ύλη που μάθαμε στους επιμορφούμενους μας		5	5	90
2. Είμαι ικανοποιημένος/η από τη σύνδεση θεωρίας - πράξης		5	10	85
3. Η ποιότητα της επιμόρφωσης ήταν υψηλή			10	90
4. Η πλατφόρμα BBC βοήθησε στην επικοινωνιακή διάδραση μεταξύ μας			15	85
5. Θα χρησιμοποιήσουμε ως μελλοντικοί επιμορφωτές το μοντέλο της συνεργατικής μάθησης			5	95
6. Θα περιορίσουμε ως μελλοντικοί επιμορφωτές το μοντέλο της εισήγησης/διάλεξης			5	95
7. Η επιμόρφωση B2 που θα υλοποιήσουμε θα είναι αποτελεσματική		5	5	90

Η επιμόρφωση είχε θετικά αποτελέσματα, ενώ οι πρακτικές του μεικτού μοντέλου φαίνεται να αποτελούν έναν πολύ καλό οδηγό, τον οποίο οι μελλοντικοί επιμορφωτές θα εφαρμόσουν, θα αξιοποιήσουν και ίσως βελτιώσουν. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 6, η μέση τιμή των απαντήσεων των επιμορφούμενων του δείγματος κυμαίνεται πάνω από 3 για κάθε επίπεδο. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί αξιολογούν το πρόγραμμα περισσότερο θετικά στα επίπεδα 2 και 4 (γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης, τελικά αποτελέσματα),

αφού η μέση τιμή είναι πολύ υψηλή, ενώ στα επίπεδα 1 και 3 (αντιδράσεις των επιμορφούμενων συνολικά, αλλαγές στη συμπεριφορά) αξιολόγηση κρίνεται ελαφρώς λιγότερο θετικά. Στο επίπεδο 3 (αλλαγές στη συμπεριφορά) σημειώνεται η χαμηλότερη μέση τιμή, 3.7(.594). Οι χαμηλές τυπικές αποκλίσεις δηλώνουν μικρή διασπορά στις απαντήσεις, γεγονός που καταδεικνύει υψηλή συμφωνία των απαντήσεων που έδωσαν οι ερωτηθέντες, συνεπώς τα αποτελέσματα μπορούν να ερμηνευθούν με χαμηλή επιφυλακτικότητα (Πίνακας 6).

Πίνακας 5. Συγκεντρωτικά στοιχεία για τα τέσσερα επίπεδα

Επίπεδα αξιολόγησης	Πλήθος	Ελάχιστο	Μέγιστο	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Επίπεδο 1	20	1	4	3.8	.611
Επίπεδο 2	20	1	4	3.9	.667
Επίπεδο 3	20	2	4	3.7	.594
Επίπεδο 4	20	2	4	3.9	.635

Συζήτηση αποτελεσμάτων

Η αξιολόγηση του επιμορφωτικού προγράμματος της Επιμόρφωσης Επιμορφωτών Β' Επιπέδου κρίνεται ιδιαίτερα θετική. Υπάρχει επίτευξη των αρχικών προσδοκιών των επιμορφούμενων και των στόχων του προγράμματος. Έχει συνδεθεί η θεωρία με την πράξη μέσα από την έμφαση στην ανάπτυξη σεναρίων και την πρακτική άσκηση, ενώ διαφαίνονται αλλαγές των στάσεων & συμπεριφορών των συμμετεχόντων ως προς τις Τ.Π.Ε. και των διδακτικών πρακτικών τους. Ιδιαίτερα ενθαρρυντικό αποτελεί και το γεγονός ότι τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας συμφωνούν με άλλες έρευνες που έχουν διεξαχθεί στη χώρα μας σε σχέση με τα αποτελέσματα της Επιμόρφωσης Β' Επιπέδου Τ.Π.Ε. κατά την εφαρμογή στην τάξη (Καλογιαννάκης & Παπαδάκης, 2014; Κουτσιλέου, 2015; Σταματοπούλου, Μπαλιάμης & Παπαδοπούλου, 2017; Συμεωνίδης κ.ά., 2014).

Υπάρχει ενίσχυση της προσωπικής & επαγγελματικής τους ανάπτυξης και η αλληλεπίδραση που αναπτύχθηκε μέσα στις κοινότητες μάθησης που δημιουργήθηκαν ήταν εποικοδομητική, αφού συνεργατικά οικοδομήθηκε νέα γνώση, πορίσματα που συμφωνούν με τις έρευνες της Αντωνοπούλου (2017) και των Ahmed, Arshad and Tayyab (2019). Προωθήθηκε η παιδαγωγική των (πολυ)γραμματισμών και περιορίστηκε η διάλεξη ως βασικό μέσο παρουσίασης της ύλης αλλάζοντας με αυτόν τον τρόπο το «διδασκτικό παράδειγμα». Θα υπάρξει υιοθέτηση των πρακτικών της επιμόρφωσης από τους επιμορφωτές, ενώ η εργασία σε ομάδες, μέσω εξερευνητικών δραστηριοτήτων, συνέβαλε στην αξιοποίηση προηγούμενης εμπειρίας (scaffolding). Η συστηματική επικοινωνία και η έμφαση στον αναστοχασμό

συνέβαλε στην ομαλή μετάβαση από την ταυτότητα του εκπαιδευτικού στην ταυτότητα του επιμορφωτή μέσα από τη διαδικασία αλλαγής παγιωμένων αντιλήψεων για τον τρόπο που μαθαίνουμε (Μητσκοπούλου, 2019). Χαρακτηριστικές είναι οι απαντήσεις δύο συμμετεχόντων στην ανοικτή ερώτηση «Έχετε κάτι να προσθέσετε;»: «Εάν μάθαμε με αυτόν τρόπο εμείς, τότε μπορούν και οι μαθητές μας» και «Αυτή η επιμόρφωση μας άλλαξε, δεν είμαστε πια οι ίδιοι». Ως αρνητικά στοιχεία καταγράφηκε ο εντατικός ρυθμός των μαθημάτων, η συσσώρευση μεγάλου όγκου επιμορφωτικού υλικού, ο όγκος των εργασιών προς υλοποίηση και οι πολλές ώρες διά ζώσης & ασύγχρονης εκπαίδευσης των επιμορφούμενων.

Ως προς τα αποτελέσματα της έρευνας του Λεγοντή (2010), ο οποίος διερεύνησε την επιμόρφωση των Επιμορφωτών κλ. ΠΕ04 (Φυσικών Επιστημών) Β΄ Επιπέδου κατά την τελευταία χρονιά υλοποίησής της σε Π.Α.Κ.Ε., τα ευρήματα της παρούσας έρευνας συνάδουν ως προς το σχετικά υψηλό βαθμό ικανοποίησης από συγκεκριμένες παραμέτρους του προγράμματος Επιμόρφωσης Β΄ Επιπέδου στο Π.Α.Κ.Ε. Αθήνας αντίστοιχα. Οι εκπαιδευόμενοι συμφωνούν σε μεγάλο ποσοστό ότι θα γίνουν αποτελεσματικοί επιμορφωτές, εξαιτίας των νέων γνώσεων που απέκτησαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος και της σύνδεσης θεωρίας – πράξης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το πρόγραμμα είναι πλήρες και εμπλουτισμένο με νέες προσεγγίσεις, μεθόδους, επικαιροποιημένη βιβλιογραφία και σύγχρονες ηλεκτρονικές πηγές/λογισμικά εάν συγκριθεί με άλλα προγράμματα επιμόρφωσης στην Ελλάδα. Ο Λεγοντής διερευνά και τον εξοπλισμό στα Π.Α.Κ.Ε., μια παράμετρος που δεν διερευνήθηκε στην παρούσα έρευνα, παρουσιάζοντας επίσης υψηλό δείκτη ικανοποίησης από τους συμμετέχοντες. Θεωρεί ότι αυτό οφείλεται στον καλύτερο εργαστηριακό εξοπλισμό, ο οποίος υπάρχει στα Πανεπιστήμια, παρά στις σχολικές μονάδες, κάτι που διαπίστωσαν και οι ίδιοι οι επιμορφούμενοι στην παρούσα έρευνα, καθώς τα δια ζήσης μαθήματα διεξάγονταν σε Εργαστήρια Γλωσσολογίας στο Ε.Κ.Π.Α.

Ως προς τη διάρκεια και τις απαιτήσεις του προγράμματος, η παρούσα έρευνα συνάδει με τα αποτελέσματα του Λεγοντή (2010), καθώς και στις δύο περιπτώσεις οι συμμετέχοντες εμφανίζουν μέτριο βαθμό ικανοποίησης (στην παρούσα έρευνα σχετικές είναι οι δηλώσεις στο Επίπεδο 1-«Αντιδράσεις των επιμορφούμενων συνολικά» με σχετικά μέτρια ποσοστά ικανοποίησης). Ο Λεγοντής εξηγεί ότι αυτό οφείλεται στο πολύ πιεστικό πρόγραμμα που εφαρμοζόταν το 2010 με πεντάωρη καθημερινή παρακολούθηση. Στην επιμόρφωση το 2019, οι 350 από τις 380 ώρες της επιμόρφωσης καλύφθηκαν τόσο με δια ζώσης παρακολουθήσεις περίπου μία φορά το μήνα στην Αθήνα, όσο και με τριώρες σύγχρονες συναντήσεις σε πλατφόρμα BlackboardCollaborate και παράλληλη υλοποίηση και παρουσίαση απαιτητικών ατομικών και ομαδικών δραστηριοτήτων, με αποτέλεσμα ο φόρτος εργασίας και ο όγκος του υλικού να είναι μεγάλος. Επιπλέον, τα αποτελέσματα ως προς την επικοινωνία και συνεργασία με τους επιμορφωτές συνάδουν με την παραπάνω έρευνα, καθώς και στις δύο έρευνες οι επιμορφούμενοι είναι πολύ ικανοποιημένοι. Αυτό πιθανόν οφείλεται στο ότι οι Επιμορφωτές ήταν στο σύνολό τους έμπειρα μέλη ΔΕΠμε σημαντικό ερευνητικό, επιστημονικό και επιμορφωτικό έργο.

Σύμφωνα με τον Λεγοντή, συνολικά τα προγράμματα Επιμόρφωσης Β' Επιπέδου βοήθησαν τους συμμετέχοντες να γνωρίσουν εκπαιδευτικά λογισμικά, να σχεδιάσουν οργανωμένα διδακτικά σενάρια, να αξιολογούν και να τροποποιούν μέσα, πηγές και πόρους που να ταιριάζουν στο δικό τους συγκείμενο, ανάγκες και τάξεις και να παρουσιάζουν καινοτόμες προτάσεις διδασκαλίας με τη χρήση Τ.Π.Ε. Η ίδια λογική διέτρεξε και το παρόν πρόγραμμα επιμόρφωσης, αλλάζοντας τον τρόπο σκέψης, διδασκαλίας και μάθησης των συμμετεχόντων.

Αξίζει να αναφερθεί, επίσης, η συμφωνία των ευρημάτων και των δύο ερευνών για τα θετικά αποτελέσματα της ενσωμάτωσης των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία, η οποία όμως απαιτεί χρόνο και σωστή προετοιμασία εκ μέρους του εκπαιδευτικού. Η θετική αυτή στάση των συμμετεχόντων συνοδεύεται από συχνή χρήση των Τ.Π.Ε. στην τάξη και υπερνικά τα εμπόδια και τις δυσκολίες, π.χ. ελλιπής υλικοτεχνική υποδομή, που προβάλλονται για τη μη συχνή χρήση τους (Λεγοντής, 2010). Τέλος, ο συχνός σχεδιασμός και η χρήση σχεδίων μαθήματος και φύλλων εργασίας, η ανάθεση εργασιών στους μαθητές με παιδαγωγική ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. και η ένταξη εκπαιδευτικών λογισμικών είναι μια εκ των οποίων ουκ άνευ διδακτική δεξιότητα των Επιμορφωτών Β' Επιπέδου, εξαιτίας της υψηλής δραστηριοποίησής τους κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής τους στα Π.Α.Κ.Ε. Ως αποτέλεσμα, το μάθημά τους είναι πιο ενδιαφέρον και καινοτόμο σε σχέση με αυτό των εκπαιδευτικών, οι οποίοι δεν έχουν επιμορφωθεί στο Β1 ή Β2 Επίπεδο (Καλογιαννάκης & Παπαδάκης, 2014; Κουτσιλέου, 2015; Σταματοπούλου κ.ά., 2017).

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η παρούσα έρευνα στόχευε στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων έρευνας για την αποτίμηση του προγράμματος της Εκπαίδευσης Επιμορφωτών Β' Επιπέδου Τ.Π.Ε. στα Π.Α.Κ.Ε. της Συστάδας των Ξένων Γλωσσών μέσω του μεικτού μοντέλου επιμόρφωσης. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν τη συνολική θετική αξιολόγηση του προγράμματος και την επίτευξη των αρχικών προσδοκιών-στόχων, αφού η επιμόρφωση συνέβαλε στην προσωπική και επαγγελματική τους ανάπτυξη, ενώ οι καινοτόμες πρακτικές του μεικτού μοντέλου θα αξιοποιηθούν στο μέλλον. Ως αρνητικά στοιχεία καταγράφονται ο εντατικός ρυθμός των μαθημάτων και η συσσώρευση μεγάλου όγκου επιμορφωτικού υλικού.

Ως αδυναμία της έρευνας αναφέρεται ο μικρός αριθμός των συμμετεχόντων σε σχέση με το σύνολο ανά την Ελλάδα και σε όλες τις ειδικότητες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας. Μάλιστα, η παρούσα έρευνα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί λόγω του γεωγραφικού περιορισμού της και του μικρού δείγματος ως μελέτη περίπτωσης. Για αυτούς τους λόγους τα αποτελέσματα δεν επιτρέπεται να γενικευθούν. Ως προτάσεις βελτίωσης του προγράμματος καταγράφηκε η παροχή επιπλέον τύπων επιμορφωτικού υλικού, η μείωση του θεωρητικού υπόβαθρου και η δυνατότητα πρακτικής εφαρμογής καινοτόμων διδακτικών μεθόδων π.χ. του μοντέλου CLIL ή του μοντέλου της ανεστραμμένης τάξης.

Καθώς η αποτελεσματική διερεύνηση της αλλαγής σε στάσεις και συμπεριφορές είναι μια

μακροπρόθεσμη διαδικασία που λαμβάνει χώρα αρκετό χρόνο μετά την ολοκλήρωση της επιμόρφωσης, προτείνεται η επανάληψη της έρευνας και η συλλογή περισσότερων δεδομένων σχετικά με την αποτελεσματικότητα της επιμόρφωσης Επιμορφωτών Β' Επιπέδου στις Τ.Π.Ε. με παράλληλη διερεύνηση περισσότερων παραμέτρων και διαστάσεων της επιμόρφωσης που θα συμπλήρωναν την παρούσα έρευνα. Επιπλέον, προτείνεται η χρήση πολλαπλών μεθόδων συλλογής δεδομένων (λ.χ. συνέντευξη, παρατήρηση), η οποία θα μπορούσε να αναδείξει νέες πτυχές (επίπεδα εφαρμογής, αντίσταση, κίνητρα των επιμορφωτών και των επιμορφούμενων τους) για τριγωνοποίηση των αποτελεσμάτων. Θα μπορούσε, επίσης, να διεξαχθεί μια διαχρονική μελέτη σταθερού δείγματος, προκειμένου να συλλεχθούν δεδομένα σχετικά με τις αλλαγές στον ίδιο πληθυσμό σε βάθος χρόνου.

Η έρευνα και η ως τώρα εμπειρία δείχνει ότι τα εκπαιδευτικά συστήματα, όπως και το ελληνικό, προσπαθούν να προσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα (οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική), στην οποία οι Τ.Π.Ε. αποτελούν μέρος τους. Το παρόν πρόγραμμα αξιοποιεί συνειδητά τα πορίσματα της σύγχρονης έρευνας, γι' αυτό και δεν προσεγγίζει το ζήτημα από μια τεχνική σκοπιά, όπου θα ακούσε μια απλή εξοικείωση με τα Ψ.Μ. Αντίθετα, αναδεικνύει τη συνθετότητα των πραγμάτων και επιχειρεί να προετοιμάσει επιμορφωτές – εκπαιδευτικούς επιστήμονες, οι οποίοι θα είναι σε θέση να αναλύουν το συγκείμενο και να σχεδιάζουν δυναμικά τις απαραίτητες παρεμβάσεις και αλλαγές για τη βελτίωση της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Πλέον, το όραμα πρέπει να είναι ότι η επερχόμενη Επιμόρφωση Β2 Επιπέδου στις Τ.Π.Ε θα καταφέρει να δώσει στα σχολεία εκπαιδευτικούς που θα σχεδιάσουν και θα συγγράψουν νέα προγράμματα σπουδών σε έναν κόσμο που αλλάζει για μαθητές και πολίτες του 21ου αιώνα.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Ahmed, G., Arshad, M., & Tayyab, M. (2019). Study of Effects of ICT on Professional Development of Teachers at University Level. *European Online Journal of Natural and Social Sciences: Proceedings*, 8(2 (s)), pp-162.
- Creswell, J. W. (2011). Controversies in mixed methods research. *The Sage handbook of qualitative research*, 4, 269-284. Sage Publications Inc.
- Hoy, W., & Miskel, C. (2013). *Educational administration: Theory, research, and practice*. Greenwich, Connecticut. Information Age Publishing.
- Kirkpatrick, J. D., & Kirkpatrick, W. K. (2016). *Kirkpatrick's four levels of training evaluation*. Association for Talent Development. San Francisco: CA. Berrett-Kochler Publishers, Inc.
- Αντωνοπούλου Σ. (2017). Ιδιαιτερότητες της ψηφιακής διεπίδρασης και παιδαγωγική ιδεολογία σε ψηφιακές πρακτικές. *Selected Papers of ISTAL 23*, 60-75.
- Δημοπούλου, Κ. (2013). Η αξιολόγηση επιμορφωτικών προγραμμάτων εκπαιδευτικών Μεταπτυχιακή Εργασία. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1-56.

- Εκπαίδευση Επιμορφωτών Β΄ επιπέδου Τ.Π.Ε. Ενότητα 1 (2018). Ψηφιακά μέσα: εκπαιδευτική, πολιτική και επιστημονική θεμελίωση, μοντέλα ένταξης στην εκπαίδευση. Επιμορφωτικό υλικό –Γενικό μέρος.
- Καλογεράτου, Ι. (2018). Κίνητρα και εμπόδια Νηπιαγωγών για τη συμμετοχή στην Επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου: η περίπτωση της Νοτιοανατολικής Αττικής. Διπλωματική Εργασία. Ελληνικό Ανοικτό πανεπιστήμιο, 1-56.
- Καλογιαννάκης, Μ., & Παπαδάκης, Σ. (2014). MOOC «Massive Open Online Courses»: Μια πρώτη επισκόπηση του πεδίου. Νέος Παιδαγωγός, 2, 51-57.
- Κελεσίδης, Ε., Μανάφη, Ι., & Μπότσας, Γ. (2017). Απόψεις εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την επιμόρφωσή τους για την ένταξη των ΤΠΕ στη διδασκαλία με το μεικτό μοντέλο μάθησης. Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση, 9(1), 15-29.
- Κουτσιλέου, Σ., & Koutsileou, S. (2015). Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της επιμόρφωσης δασκάλων του Νομού Αττικής στη διδακτική αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών. Περιοδικό Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Κύρια άρθρα, 68-81.
- Λεγοντής, Α. (2010). Η επιμόρφωση των καθηγητών φυσικών επιστημών στην αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική και διδακτική διαδικασία. Μεταπτυχιακή Εργασία Πανεπιστήμιο Μακεδονίας 1-167
- Μητσικοπούλου, Β. (2019). Το πρόγραμμα επιμόρφωσης Β΄ επιπέδου ως κοινότητα μάθησης. Ενημερωτική Ημερίδα Εκπαίδευσης Επιμορφωτών Β Επιπέδου ΠΑΚΕ. Αθήνα, 28/9/2019.
- Πάκου, Α. (2018). Απόψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΠΕ60-ΠΕ70) για την επι-μόρφωση Β1 επιπέδου των Τ.Π.Ε.. Αποτίμηση προγράμματος. "Τα πρακτικά του 5ου Συνεδρίου: ΝΕΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ" Αθήνα, 28 & 29 Απριλίου 2018, 3266-3275.
- Σταματοπούλου, Μ. Γ., Μπαλιάμης, Π. Ε., & Παπαδοπούλου, Β. (2017). Η αξιολόγηση επιμορφωτικών προγραμμάτων ΤΠΕ για Εκπαιδευτικούς ως προς την Αποτελεσματικότητά τους σε Επίπεδο Γνώσεων. Η περίπτωση των φιλολόγων του Ν. Μεσσηνίας. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 9(1Α), 191-204.
- Συμεωνίδης, Σ., Γκούμας, Σ., & Σαββίδου, Κ. (2014). Τρία χρόνια μετά την επιμόρφωση β-επιπέδου: Οι εκπαιδευτικοί κάνουν χρήση και αξιοποιούν τις Τεχνολογίες Πληροφορίας & Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική-διδακτική διαδικασία. e-Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας, 1-10.